

Ljubljana
Uredništvo
Ptuj, Slovenski trg 3
(rotovžu), pritličje, levo.
Rokopisi se ne vrnejo.

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Štev. 45

Ptuj, 4. decembra 1921

III. letnik

Zadoščenje obrekovanemu uradniku.

Pretekli teden je poslalo predsedstvo pokrajinske uprave uredništvom naših časopisov poročilo, kako je potekla preiskava proti vodji našega okrajnega glavarstva, dr. Pirkmaierju.

V našem listu smo že nekočkrat pisali o gonji, ki so jo vodili proti omenjenemu gospodu „katoliška“ Straža in narodno-socialna Nova Pravda ter nazadnje tudi Jugoslavija. Obrekovanje se je vršilo javno po listih z namigavanji in vprašanji, kaj vse naj bi bil zakrivil g. Pirkmaier. Zastonj pa je bilo, dobiti koga, ki bi mogel ona očitanja osebno ponoviti in dokazati.

Kliub temu je prejšnja deželna vlada uvedla meseca junija pregled, kako se deluje na okrajnem glavarstvu v Ptuj. Ta pregled je imel tako ugoden uspeh, da je predsedstvo deželne vlade izreklo dr. Pirkmaierju za njegovo vzorno urejenost urada po prevratu in sedanje energično vodstvo kakor tudi za pravilno in stvarno delovanje svoje popolno priznanje in zahvalo.

Ali to priznanje ni pri glavarjevih nasprotnikih nič zaleгло. Prišla je doba, ko je šlo, ali se naj potrdi Pesek za ljubljanskega župana. Ker je tudi tu moral vršiti naš okrajni glavar svojo uradno dolžnost in jo je izvršil nepristransko, čeprav je bila za Peska neugodna, so se vrgli Peskovi pristaši na okrajnega glavarja z besnostjo steklega psa, da rešijo Peska.

Vsakemu poštemu človeku, ki je v poletni tedanji vročini mogel še trezno soditi, se je studila ta ogabna gonja, češ če je dr. Pirkmaier res zagrešil toliko in takih prestopkov, na dan z dokazi, kdor kaj ve, in gospod glavar dobi zaslužen kazen kakor Pesek sam. Ali ko je gospod glavar poklical pred sodnijo vodje narodno-socialne stranke v Ptuj, so tam vsi kakor nedolžna jagneta

izjavili, da ne vedo nič slabega o g. glavarju, da niso nikdar nič slabega o njem govorili ali pisali. Taki junaki so bili!

Ali ko ni hotela Jugoslavija opustiti gonje, so se za dr. Pirkmaierja zavzele tudi občine, ki poznajo njegovo delovanje dolgo časa in gotovo bolje nego razne osebe, ki so šele ob prevratu pribežale v Ptuj, kjer hočejo kazati svoje radikalno narodno junaštvo, ki bi bilo veliko bolj potrebno kje drugje.

Z ozirom na vse to je pokrajinska uprava iznova uvedla strogo preiskavo o očitanjih krivdah dr. Pirkmaierja.

Preiskava je dognala o vseh očitkih popolno nedolžnost glavarjevo.

Glede pohištva iz Strnišča se je ugotovilo, da ga je dal vodja okr. glavarstva po pismenem naročilu ljubljanske vlade nekaj prepeljati na glavarstvo, kjer je natančno zapisano kot uradna lastnina okrajnega glavarstva.

Glede izginole neke računske knjige gospodarskega urada pri okrajnem glavarstvu je preiskaval poseben strokovnjak iz Ljubljane in ugotovil, da je imel gospodarski urad več računskih knjig, od vseh teh knjig pa ni nikdar izginila nobena knjiga.

Glede očitka, da je dr. Pirkmaier poslal v začetku 1919 dva vagona špirta, last vojnega erarja, v Gradec ter da je bil ta špirit deklariran kot mošt, se je uradno ugotovilo, da niti dr. Pirkmaier niti gospodarski urad okrajnega glavarstva v Ptuj ni nikakor ter v nobenem oziru prizadet z namisljeno prodajo špirta v Gradec. Oni špirit je v Ptuj kupil ofertnim potom, kakor se je takrat prodajalo razno demobilizacijsko blago, neki trgovec in ga na svoj račun prodal dalje v Gradec. O tej prodaji ni bil takrat poučen niti Narodni svet še manj pa okrajno glavarstvo. Dotični trgovec ni bil niti z dr. Pirkmaierjem niti z gospodarskim uradom okrajnega glavarstva niti posredno niti neposredno nikdar v nobeni trgovski zvezi.

Glede očitka, da je bil dr. Pirkmaier nepo-

je bila važna carinska postaja in trgovsko središče večjega okraja, Gotovo pa je, da so številke kakor 50.000 ali celo 100.000 kakor se večkrat navaja mnogo pretirane, ker je vpoštevati, da je bilo v mestu mnogo svetišč, javnih nasadov itd. Najpravičnejše bo, če smatramo, da je štel mesto ob času svojega cveta t. j. okoli l. 250 kakih 10.000 prebivalcev ali nekaj več. Ob času preseljevanja narodov se je število stanovalec seveda zelo skrčilo, tako da je štel Poetovio okoli l. 375 kvečjemu par stotin stanovnikov.

Kakor druga provincijalna mesta je bil tudi Poetovio za naše kraje žarišče in središče rimske kulture. Priseljeni vojaki, uradniki, trgovci in rokodelci so hitro pospešili romanizacijo mesta, posebno ker so nekateri ugledni domačini že pred Trajanom dobili rimsko državljanstvo. To izjednačanje narodov se je začelo že pod Oktavijanom. Kakor nam poroča Velejus Partuculus, ki se je kot častnik udeležil l. 309 po Kr. bojov po Panoniji, so imela vsa mesta že takrat popolnoma rimski značaj. Napredujoče porimljanjenje se opazuje

sredno pred polomom zaradi poneverbe suspendiran ter da se je uvedla proti njemu disciplinarna preiskava, izjavlja predsedstvo deželne vlade v Gradcu uradno, da je ta proti dr. Pirkmaierju objavljen očitke popolnoma izmišljen ter da ni bila proti dr. Pirkmaierju nikdar uvedena nikaka preiskava niti ni bil imenovan nikdar od službe suspendiran.

Glede očitka, da dr. Pirkmaier v narodnem oziru ni bil čist, se je ugotovilo, da so ugledni narodnjaki soglasno izjavili, da poznajo Pirkmaierja že izza mladih nog kot moža odločno narodnega mišljenja ter da popolno izključujejo, da bi bil kedaj nastopil proti narodu. Tudi iz izjav 110 občinskih zastopov se razvidi, da je bil dr. Pirkmaier tudi v dobi pred polomom narodno neoporečen, vedno pa pravičen uradnik, ki mu je posebno pri srcu blaginja ljudstva v njegovem področju.

Po teh uradnih poizvedbah je končno dognano, da vladni tajnik dr. Otmar Pirkmaier, vodja okrajnega glavarstva v Ptuj, ni zakrivil nobenega pregreška niti zoper kazenske zakone niti zoper dolžnosti svojega stanu ali službe.

To je izid ponovne uradne preiskave. Iz vsega dveletnega natolcevanja in razburjanja širokih ljudskih plasti prazen nič. Uničujoča obsodba je to za one prenapeteže, ki mislijo, da vidijo pazder v očeh svojega bližnjega (proti uradniku so nastopili večinoma tudi uradniki) ter hoteč ga uničiti ga zahrbtno po časopisih blatijo in sramote, mesto če imajo čisto vest in majčkeno poštenja, da opozore njegovo višjo oblast na prestopke. Svarilna pa je ta obsodba tudi za one lahkoverneže, ki kar slepo verujejo vsakemu obrekovanju, zlasti če zadene kako neljubo jim osebo. Kdor je sam čist, bo tudi o svojem bližnjem čisto mislil, dokler se ne prepriča o nasprotnem.

Upamo, da so pri tem poučnem slučaju spregledali vsi pošteni ljudje in uvideli, kako krivico so delale neke osebe dr. Pirkmaierju.

posebno na grobnih spomenikih. Na starejših spomenikih je latinščina čisto slaba, ker ljudje niso bili zmožni jezika. Imena, posebno imena žene zvone nelatinsko. Pridevajo pa si že radi latinske priimke, kakor n. p. Gajus, Marius, Serotinus, Marcus, Culpus, Cutio, Decius Undines itd. Bolje kakor v Poetoviju se opazuje ta pojav na napisih iz drugih krajev. Tako je nam n. pr. ohranjen izmarenberške okolice napis Caius Julius Cissiacus, sin Accisa in Devagnate, hčere Attija z otroki Florus Valerius in Brogimara, torej pisana mešanica latinskih in keltsko-ilirskih imen. Ščasoma izginejo domača ilirsko-keltska imena popolnoma. Razmere so bile torej slične razmeram med nemškim in slovenskim prebivalstvom pred preobratom, ko se je n. pr. sin Slovenca Janežič imenoval Siegfried Janeschitz ali slovenski Kapun Gallinger.

Rimljani so se naselili v Ptuj iz najrazličnejših krajev cesarstva; tako je bil n. pr. bivši vojak II. legije Aulus Postumius Seneca, ki je bival okoli l. 42 po Kr. v Poetoviju in čigar spomenik se je našel na Se-

Stari Poetovio.

Predaval dr. Vladimir Travner.

Nadaljevanje.

Veselic in raznih drugih prireditev ni manjkalo, ker so bili že z bogočastjem združeni pestri obredi, svečane procesije itd.

Koliko prebivalcev je štel Poetovio, je težko dognati. Rimljani so sicer poznali, kakor je to vsakemu že iz sv. pisma znano, ljudsko štetje v davčne svrhe. Ti podatki pa se nam niso nikjer ohranili. Dokler je bil Poetovio vojaško taborišče, je bilo zbranih tukaj včasih po več legij. Legija pa je štela povprečno 6000 mož. Tako je bivalo v Poetoviju po cenitvah kakih 18—24.000 mož. Po Vespasijanuse je število vojaštva zmanjšalo. Pač pa se je pomnožilo število civilnega prebivalstva. Hans Pirchegger ceni število prebivalcev Poetovio na 5—6000. Mogoče je, da je to število prenizko. Posebno če se vpoštevata, da je bilo mesto po obsegu precej veliko ter da

Zato pa moramo biti previdni, ako bi nam take osebe še dalje klevetale in obrekovale. Videlo bi se, da tem osebam ni za stvar, nego da so nepopoljšljivi zlobneži.

Nekaj o delu.

Te dni je zidar prestavljal neka vrata. Vrata niso imela praga, vsled tega okvir tudi ni imel spodnje prečke. Ko je bil okvir na novem kraju vzdignjen, se je izkazalo, da sta stranska stebriča malo skupaj stisnjena in se vrata niso dala zapreti. Zidar bi bil moral med stebriča spodaj dati prečko, ki bi držala stebriča narazen v pravi razdalji. On pa je to napravil površno, vsled tega je moral priti mizar, da je postrugal stebrič. To mizarjevo delo pomenja nepotrebne stroške. Vrh tega pa ni lepo, da je stebrič zdaj lisast; pravzaprav bi moral priti še slikar, da bi prepleskal dotično mesto. Tako je zidarjeva površnost zakrivila nepotrebne stroške.

Imam v svojem stanovanju plin. Tako je od začetka pred 2 letoma se mi je zdelo čudno, da porabim toliko plina. Zahteval sem od plinarne preiskavo cele napeljave. Prišli so, preiskovali, a niso našli pogoške. Računi za plin so postajali ogromni, v 2 letih sem plačal blizu 5000 K! Opetovano sem zahteval, da se stvar popravi. Končno so mi dali drugi plinomer, ki kaže tudi litre. Ta plinomer je pokazal, da teče plin, četudi so svetilke zaprte. Zdar so vendar sli stvari na sled. Del plinovodne cevi je vzdignjen, odprli so zid in spoznali, da je tam uhajal plin. Dali so novo cev, zopet zazidali in odšli. Ko pridem domu, poskusim, kako so popravili. Vidim, da v pol uri izteče 50 l plina, četudi so svetilke zaprte. Delali so 2 dni, umazali mi stanovanje, popravili pa niso nič!

Mojster pošlje pomočnika na delo k neki stranki nečesa popravljati. Pomočnik med potem postopa, znabiti se gre v gostilno, dela pri stranki pol ure, stranka pa se potem začudi, ko dobi račun za dveurno delo!

Grem mimo gostilne. Ni bil praznik, niti nedelja, temveč lep popoldan delavnega dne. V gostilni vidim znanega mojstra, da popiva in kvarta, doma pa pomočniki in vajenci kvarijo blago in tratijo čas brez nadzorstva.

Tako bi lahko naštel primerov brez konca, kako se trati čas, delo se opravlja površno in slabo. To povzroča draginjo! Ne samo špekulant, ki zahteva nepravilčen odeluški dobiček, dela draginjo. Draginjo dela tudi delavec, ki površno in slabo opravlja svoje delo, ki med delom postaja in kadi svojo pipco ali cigareto. Ljudje se pritožujejo, da so premalo plačani za svoje delo; dobri delavci so res preslabo plačani, toda marsikateri je predobro plačan za svoje slabo delo. Čas je zlato. A to zlato se zelo lahko miselno zapravlja. K temu pa še pride površnost in zanikernost. Slabo delo se mora popravljati in to povzroča vedno nove nepo-

trebne stroške. Le tedaj, če bomo vsi pridno delali, če bo vsak svoje delo opravil dobro in vestno, potem še le bomo odpravili pomanjkanje in draginjo.

Zbor zaupnikov Samostojne kmečke stranke.

V ponedeljek 21. novembra se je iz vseh krajev Slovenije zbralo v Ljubljani nad 200 zaupnikov Samostojne kmečke stranke. Minister Pucelj je v daljšem govoru poročal o političnem položaju ter zlasti, kako se naj ravna stranka pri pogajanjih med demokrati in radikali za izpremembo kabineta in sestavo delovnega programa. Oglasili so se razni govorniki o zahtevah kmetkega ljudstva. Izvolili so tudi poseben odbor, ki naj se začne pogajati z zemljoradniško stranko radi zopetnega združenja. Zbor je odobril delo svojih poslancev in jim izrekel zaupnico. Zlasti je odobril, da so poslanci SKS sprejeli ustavo; drugačen postopek bi bil v nasprotju s tradicijo slovenskega kmeta. Politično stanje v državi zaupnikov ne zadovoljuje. Vsled nezdravih preprirov počiva parlamentarno delo in nujno potrebno izenačenje zakonov, zlasti pa izenačenje davčnih bremen in izvršitev agrarne reforme se ne pomakne naprej. Te prilike so tudi krive, da se ne prične z varčevanjem, ne zatire korupcija in da pada ugled države in njena valuta. Za pogoj nadaljnjega sodelovanja pri vladi zahteva SKS, da se uredi izražene zahteve.

Dopisi.

Mestna glasbena šola v Ptuj prvi komorni večer Gregora, gosli, Bejvlova, glasovir L. van Beethoven Sonate. Sonata op. 12 D-dur. Sonata op. 24 F-dur (pomladanska). Sonata, op. 47 A-dur (Kreutzerjeva). Cene prostorov: Sedeži 5 din., stojišča 2 din., dijaki 1 din. Koncert se priredi v lastnih prostorih (Hrvaški trg št. 3) v soboto, dne 3. decembra tl. ob 19¹/₂ uri. Dne 10. decembra ob 17. uri se vrši istotam interna in dne 17. decembra ob 17. uri se vrši javna produkcija učencev glasbene šole.

„Sokol“ priredi v soboto, dne 3. decembra točno ob 20. (8.) uri v dvorani Čitalnice predavanje o Sokolstvu. Predava br. O. Žagar. Za telovadce, telovadke in obrtni naraščaj je udeležba obvezna, drugi se bratsko vabijo.

Ptujski Sokol priredi svojim malčkom Miklavžev večer v nedeljo, 4. decembra ob 16. uri v Društvenem domu. Stariši, ki želijo obdarovati svoje otroke pri tej priliki, naj pošljejo darila z natančnim naslovom v soboto, dne 3. decembra med 14. in 18. uro v Društveni dom ali vsaj v nedeljo do 11. ure. Ob enem prosimo za prostovoljne darove za naše sirote, ki se nam naj dopošljejo tja v istem času. K nastopu Miklavža, angeljč-

kov in parklov vabimo stariše in prijatelje naše mladine. Vstop prost, prostovoljni prispevki za kritje stroškov dobrodošli. Odbor **Miklavžev večer** za članstvo, članice in vse prijatelje Sokola se vrši v ponedeljek, 5. decembra ob 20. uri v Društvenem domu. Darila se sprejemajo isti dan ravnotam od 16. ure naprej. Po nastopu Miklavža plesna zabava z godbo. Vstopnina 3 din.

Dečja stanica (otroški vrtec) v Ptuj priredi Miklavžev večer in sicer v nedeljo 4. decembra 1921 ob 4. uri pop. v Društvenem domu, pridruži se Sokolu. Vabljeni so vsi prijatelji mladine. Vodstvo.

Cankarjeva proslava. Podružnica delavskega izobraževalnega društva „Svoboda“ v Ptuj priredi v četrtek, 8. decembra točno ob pol 11. uri v Mestnem gledališču proslavo tretje obletnice smrti Ivana Cankarja s predavanjem in recitacijami Cankarja. Predava A. Cerkvenik. Vstopnina 1 din. za osebo. Podružnica „Svoboda“ vabi vsa društva in občinstvo brez razlike, da se pridružijo proslavi velike gapišatelja s tem, da se udeležijo predavanja v čem večjem številu. Polovica dobička od predavanj pripade skladu za Cankarjev spomenik. Blagajna se odpre ob 10. uri. Odbor.

Kino. V soboto 3. in nedeljo 4. decembra se predstavlja krasna historična drama „Noč kraljice Isabeau.“ V glavni vlogi igra slavna Fern Andra. Zanimivi doživljaji francoske kraljice in njenega ljubimca Jean de Maule. Predstavljajo se krasni prizori iz čarobnega življenja na francoskem dvoru v srednjem veku. Nastopi kralj Karl IV. s svojim mnogoštevilnim spremstvom. Važno vlogo igrajo dvorni norci. V četrtek, 8. t. m. se predstavlja zanimiva filmska igra v 6 dejanjih „Nilska kraljica.“ Mumija Kneginje Maomi, hčere egiptovskega kralja Ramzesa II. po več tisoč letih oživi in se skuša prilagoditi današnjemu življenju. Zelo smešne scene. V glavni vlogi igra Lya Mara. Oba filma sta bila šele pred kratkim izdelana. Slike so razstavljene v kavarni Evropa. Gledališče bo pri vseh predstavah dobro zakurjeno.

Zahvala. Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so v kljub neugodnemu vremenu vztrajali ter spremljali preljubljenega soproga oziroma najinega nepozabnega očeta Veka Belšaka k večnemu počitku, izreka najsrčnejšo zahvalo — istotako za podarjene vence in izraze tihega sočutja. Ptuj, meseca novembra 1921. Žalujoča rodbina.

Rezervnim častnikom. Za Ptuj in okolice se je ustanovil Klub rez. častnikov, ki je nadstrankarski in ima namen gojiti med člani slogo in ljubezen do domovine, zavzemati se za želje in potrebe svojih udov, stati v stiku z akt. častniki, modernimi vojnimi redami in vojaško literaturo ter prirediti praktična predavanja. Članarina je 10 din. letno. Prijave in članarino sprejema t. č. tajnik Ivo Jančič, Ptuj, Panonska ulica 10.

„Testament“ na ptujskem odru. Dne 20. in 21. novembra je uprizorilo Dramatično društvo v Ptuj narodno igro s petjem

nekovič-evem posestvu na Hajdini, doma iz Parme. Neki Caius Cassius Celer je prišel iz Cremona, Cornelius Verus iz Dertone v Italije, L. G. Felix iz sev. Afrike itd. Nekateri so bili doma celo iz sedanje Španije, Britanije in iz Porenja.

Razven Rimljanov in domačinov so prebivali v Poetoviju še zastopniki raznih drugih narodov, posebno Grki, kakor n. pr. državni sužnji Hiacint, Teophilus Heliodorus, škof Viktorin in dr. Da so prebivali tukaj tudi Egipčani, nam spričujejo imena egipčanskih božanstev, tako je n. pr. oskrbnik Epaphroditus očitno pogrčen Egipčan ob času Septimija Severa posvetil boginji Serapis votivni kamen, ki se nahaja sedaj na mestnem stolpu. Ob času preseljevanja narodov so bivali tukaj tudi zastopniki raznih germanskih rodov, kakor Goti, Alani, Heruli in mogoče tudi mongolski Huni.

Družabno so stale najviše rodbine decurijonov. Bile so to stare ugledne in bogate rimske pa tudi domače rodbine, ki so bile

edine zastopane v mestnem sosvetu in kot take igrale edine politično vlogo. Tako je bil n. pr. ptujski dekurijski Caius Valerius Dettius Fuscus kvesto redil, vojaški poveljnik odd. kovačev, (duumvir iure dicundo) župan in sugur t. j. višji duhovnik. Pozneje je ta stan popolnoma propadel in zgubil ves ugled. Za njim so bili najuglednejši augustales. Bili so to prosti prebivalci (ingenui) ali pa bivši sužnji (liberti), ki so si znali nakopičiti premoženje, nekateri izmed njih so dobili tudi častne znake decurijonov, ne pa tudi njihovih pravic. V Poetoviju so imeli lastno društvo in posebno svetišče, kjer so oboževali cesarsko rodbino. Pečali so se z denarnimi spekulacijami, ki niso bile vselej častne. Bili so torej predniki današnjih verižnikov in spekulantov. Tudi ta stan je proti koncu rimskega cesarstva vedno bolj propadal, dokler ni slednjič z zmago krščanstva izginil s površja. Še niže so stali številni mali uradniki, roko-delci, kramarji in slednjič sužnji, ki so imeli že takrat težko življenje. Neka nagrobna

svetilka, ki so jo našli na Hajdini, ima značilen napis: „Hrana revežev obstoji iz kruha, vina in redkve.“ Iz teh slojev se je dopolnjevalo posebno vojaštvo. V boju za svoj obstanek so ustanavljali gospodarske in verske družbe, katerih pokrovitelji so bili ugledni meščani, posebne pogrebne bratovščine, da so si tako zagotovili vsaj dostojen pogreb, na kar so tedanji prebivalci polagali veliko važnost.

Politično življenje se je osredotočevalo v mestni upravi. Tozadevno se nam v Poetoviju sicer ni ohranilo ničesar razven nekaterih uradnih naslovov, mestnih funkcionarjev in reliefov. Ker pa je bila mestna uprava povsod z izjemami v grških in azijskih provincah s staro kulturo ista, so bile razmere v Poetoviju seveda slične kakor v drugih provincialnih mestih. Mestna uprava, ki se je razteglala na ves okraj, je bila veren posnetek uradov v Rimu. Prvotno je bila v rokah državljanov in ne domačinov (Incole), to so tisti, ki niso imeli državljanskih pravic; ti